

Marian Nicolae (coordonator)

George-Alexandru Ilie • Cristian Paziuc • Radu Rizioiu

Drept civil. Persoanele

Ediția a II-a

solomon
2025

Cuprins

Cuvânt-înainte la a doua ediție: Despre dreptul civil al persoanelorXXVII

Abrevieri.....XLV

Titlul I. Persoana fizică 1

Capitolul I. Noțiunea, rolul și reglementarea persoanei fizice 1

Secțiunea I. Noțiunea persoanei fizice și rolul acesteia în sistemul de drept 1

1. Noțiunea persoanei fizice 1

2. Toți oamenii sunt persoane fizice 2

3. Rolul persoanei fizice în sistemul de drept..... 5

Secțiunea a II-a. Reglementarea persoanei fizice 5

4. Sediul materiei 5

5. Legea aplicabilă persoanei fizice..... 7

Secțiunea a III-a. Clasificarea persoanelor fizice 8

6. Aspecte generale..... 8

7. Minori și majori..... 9

8. Persoane fizice lipsite de capacitate de exercițiu, cu capacitate
de exercițiu restrânsă sau cu capacitate de exercițiu deplină..... 10

9. Cetățeni români, cetățeni străini și apatrizi..... 10

10. Persoane fizice cu domiciliul în România și persoane fizice
cu domiciliul în străinătate 12

11. Profesioniști și neprofesioniști..... 13

Capitolul II. Drepturile personalității și protecția lor în plan juridic 15

12. Plan 15

Secțiunea I. Drepturile personalității ca drepturi (fundamentale) civile..... 15

13. Structura 15

§1. Noțiune 16

14. Miza problemei..... 16

15. Noțiune 18

16. Sediul materiei 19

17. Scurt istoric..... 20

18. Persoana ca titular de drepturi inerente 24

19. Despre demnitate ca bază a drepturilor personalității..... 27

20. Caractere juridice..... 30

§2. Tipologia drepturilor personalității..... 32

21. Categori 32

22. Demnitate și libertate..... 33

23. Libertate (generică) și libertăți (speciale)	38
24. Îndrituiri și drepturi	41
25. Drepturi și îndatoriri	43
26. Tipologia drepturilor nepatrimoniale.....	45
§3. Conținutul drepturilor personalității	46
27. Generații de drepturi.....	46
28. Drepturi și libertăți.....	49
29. Drepturile reglementate de Codul civil.....	50
30. Limitele drepturilor personalității.....	53
Secțiunea a II-a. Apărarea drepturilor personal nepatrimoniale	55
31. Punerea problemei	55
§1. Dreptul material la acțiune	56
32. Distincția drept (subiectiv) vs. libertate (specială)	56
33. Apărarea (încălcării) libertății.....	58
34. Sediul materiei.....	60
35. Premisa apărării	61
§2. Mijloace de apărare	64
36. Tipuri de remedii (civile).....	64
37. Remedii nepatrimoniale (principale)	66
38. Remedii nepatrimoniale (suplimentare)	72
39. Remediul patrimonial (daunele morale)	73
40. Măsuri provizorii	77
§3. Regimul acțiunii în apărare.....	79
41. Natura dreptului	79
42. Proportionalitate	79
43. Situația persoanelor juridice	81
Capitolul III. Identificarea persoanei fizice	87
Secțiunea I. Considerații generale	87
§1. Noțiunea identificării persoanei fizice.....	87
44. Definiție și terminologie.....	87
45. Importanța juridică	87
§2. Mijloacele de identificare a persoanei fizice	88
46. Enumerarea principalelor mijloace de identificare.....	88
47. <i>Sedes materiae</i>	88
48. Natura juridică a atributelor de identificare a persoanei fizice	88
Secțiunea a II-a. Numele	89
§1. Noțiune și caractere juridice	89
49. Noțiune	89
50. Caractere juridice.....	89
§2. Numele de familie	91
51. Stabilirea (dobândirea) numelui de familie	91

52. Modificarea numelui de familie.....	93
53. Schimbarea numelui de familie pe cale administrativă	97
54. Retranscrierea numelui de familie tradus sau ortografiat în limba maternă	101
§3. Prenumele	102
55. Noțiune, rol și caractere.....	102
56. Stabilire, schimbare și retranscriere.....	102
§4. Pseudonimul și porecla.....	105
57. Pseudonimul	105
58. Porecla	105
Secțiunea a III-a. Domiciliul	106
§1. Noțiune, importanță, caractere și feluri	106
59. Noțiunea domiciliului	106
60. Importanța domiciliului	106
61. Felurile domiciliului	108
§2. Stabilirea, schimbarea și dovada domiciliului de drept comun	108
62. Aspecte generale.....	108
63. Stabilirea domiciliului de drept comun.....	109
64. Schimbarea domiciliului de drept comun	110
65. Dovada domiciliului de drept comun	110
§3. Domiciliul legal și domiciliul ales.....	111
66. Domiciliul legal	111
67. Domiciliul ales.....	112
68. Domiciliul profesional.....	114
§4. Reședința	114
69. Noțiune, caractere și importanță.....	114
70. Stabilire, schimbare și dovadă	115
Secțiunea a IV-a. Starea civilă.....	115
§1. Noțiunea și caracterele juridice ale stării civile.....	115
71. Noțiunea stării civile.....	115
72. Caracterele juridice ale stării civile	119
§2. Acțiunile de stare civilă	120
73. Definiție și terminologie	120
74. <i>Sedes materiae</i>	121
75. Clasificarea acțiunilor de stare civilă.....	121
76. Regimul acțiunilor de stare civilă. Comparatie cu regimul acțiunilor privind actele de stare civilă.....	123
§3. Înregistrările de stare civilă	124
77. Definiție și feluri.....	124
78. Organizarea și regulile înregistrărilor de stare civilă.....	125
§4. Actele (înscrierile) de stare civilă	128
79. Definiție și natură juridică	128

80. Reconstituirea și întocmirea ulterioară a actelor de stare civilă	130
81. Anularea, modificarea, rectificarea ori completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor de pe acestea	130
§5. Proba stării civile	133
82. Regula dovedirii stării civile prin actele de stare civilă.....	133
83. Excepția dovedirii stării civile prin alte mijloace de probă	136
Capitolul IV. Capacitatea civilă a persoanei fizice	138
Secțiunea I. Noțiunea, structura și caracterele juridice ale capacității civile.....	138
§1. Noțiunea capacității civile	138
84. Definiție și terminologie	138
85. <i>Sedes materiae</i>	139
86. Delimitarea capacității civile	140
§2. Elementele capacității civile	142
87. Capacitatea de folosință.....	142
88. Capacitatea de exercițiu.....	143
§3. Determinarea caracterelor juridice generale ale capacității civile	144
89. Enumerare.....	144
90. Conținut	144
Secțiunea a II-a. Capacitatea de folosință a persoanei fizice.....	145
§1. Noțiunea capacității de folosință a persoanei fizice	145
A. Generalități	145
91. Definiție și terminologie	145
92. <i>Sedes materiae</i>	147
93. Corelații și vocație	147
94. Problema corelației dintre capacitatea de folosință și personalitatea juridică a omului.....	148
B. Caracterele juridice ale capacității de folosință	149
95. Enumerare.....	149
96. Conținutul caracterelor juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice	149
§2. Începutul capacității de folosință a persoanei fizice	152
A. Regula dobândirii capacității de folosință de la data nașterii	152
97. Consacrarea regulii de art. 35 din Codul civil	152
B. Excepția dobândirii capacității de folosință de la data concepțiunii	153
98. Consacrarea excepției de art. 36 din Codul civil	153
99. Reglementarea timpului legal al concepțiunii de către art. 412 din Codul civil.....	153
100. Condițiile aplicării excepției <i>infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis eius agitur</i>	153

101. Presumțiile stabilite de art. 412 din Codul civil și natura lor	156
§3. Conținutul capacității de folosință a persoanei fizice	157
A. Noțiunea, regulile și criteriile de determinare a conținutului capacității de folosință.....	157
102. Noțiunea conținutului capacității de folosință a persoanei fizice	157
103. Regulile de determinare a conținutului capacității de folosință a persoanei fizice.....	158
104. Criteriile de determinare a conținutului capacității de folosință a persoanei fizice.....	159
B. Îngrădirile capacității de folosință.....	159
105. Noțiunea incapacităților speciale de folosință	159
106. Delimitarea incapacităților speciale de folosință de alte instituții asemănătoare.....	161
107. Clasificarea incapacităților speciale de folosință.....	166
108. Controversa actuală asupra existenței incapacităților speciale de folosință.....	173
§4. Încetarea capacității de folosință a persoanei fizice.....	177
A. Încetarea capacității de folosință odată cu moartea persoanei fizice	177
109. Precizări prealabile	177
110. Felurile (Modalitățile) de încetare a capacității de folosință	177
111. Presumția prevăzută de art. 53 din Codul civil.....	177
112. Efectele încetării capacității de folosință.....	178
B. Declararea judecătorească a morții	178
113. Noțiune, justificare și feluri	178
114. Declararea morții în condițiile prevăzute de art. 49 din Codul civil	179
115. Declararea morții în condițiile prevăzute de art. 50 din Codul civil	180
116. Procedura declarării judecătorești a morții	181
117. Stabilirea datei morții în hotărârea declarativă de moarte și rectificarea ei.....	182
118. Efectele hotărârii declarative de moarte	183
119. Anularea hotărârii declarative de moarte.....	184
C. Comorienții	189
120. Prevederile art. 957 alin. (2) din Codul civil. Statutul comorienților.....	189
Secțiunea a III-a. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice.....	190
§1. Noțiunea capacității de exercițiu a persoanei fizice.....	190
A. Generalități	190
121. Definiție și terminologie.....	190

122. Premisele și felurile capacității de exercițiu a persoanei fizice	194
123. <i>Sedes materiae</i>	195
B. Caractere juridice	196
124. Enumerare	196
125. Conținutul caracterelor juridice ale capacității de exercițiu	196
§2. Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice	197
A. Categoriile de persoane fizice lipsite de capacitate de exercițiu	197
126. Enumerare	197
127. Participarea la circuitul civil. Regula reprezentării legale	197
128. Acte juridice civile permise celui lipsit de capacitatea de exercițiu	198
B. Reprezentarea legală a incapacabililor	202
129. Prevederile art. 43 din Codul civil. Regula reprezentării	202
130. Actele juridice permise reprezentantului legal, singur	202
131. Actele juridice permise reprezentantului legal, dar care necesită cerințe suplimentare de autorizare	204
132. Actele juridice nepermise reprezentantului legal	205
C. Încetarea lipsei capacității de exercițiu	206
133. Cazuri de încetare	206
134. Efecte juridice	207
§3. Capacitatea de exercițiu restrânsă	207
A. Noțiunea de „capacitate de exercițiu restrânsă”	207
135. Definiție și terminologie	207
136. Persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă	207
137. Justificare	208
B. Începutul capacității de exercițiu restrânse	208
138. Moduri de dobândire	208
C. Conținutul capacității de exercițiu restrânse	210
139. Specificul determinării acestui conținut	210
140. Acte juridice civile care pot fi încheiate valabil de către persoana cu capacitate de exercițiu restrânsă, fără încuviințarea ocrotitorului legal	210
141. Acte juridice civile încheiate numai cu încuviințarea ocrotitorului legal	212
142. Acte juridice civile încheiate numai cu încuviințarea ocrotitorului legal și autorizarea instanței de tutelă	214
143. Acte juridice încheiate numai cu autorizarea instanței de tutelă	214
144. Acte juridice interzise celui cu capacitate de exercițiu restrânsă – incapacități speciale de folosință	215

D. Încetarea capacității de exercițiu restrânse	215
145. Cazuri de încetare. Efecte juridice	215
§4. Capacitatea de exercițiu deplină	216
A. Noțiunea de „capacitate de exercițiu deplină”	216
146. Definiție și terminologie	216
147. Persoanele cu capacitate de exercițiu deplină.....	216
148. Justificare.....	216
B. Începutul capacității de exercițiu depline.....	216
149. Capacitatea de exercițiu deplină începe odată cu împlinirea vârstei de 18 ani.....	216
150. Capacitatea de exercițiu deplină anticipată. Cazuri	216
C. Conținutul capacității de exercițiu depline.....	218
151. Determinarea generică a conținutului capacității de exercițiu depline	218
152. Limite	218
D. Încetarea capacității de exercițiu depline.....	219
153. Cazurile de încetare și efectele lor.....	219
Secțiunea a IV-a. Sancțiunea nerespectării regulilor capacității civile a persoanei fizice.....	220
§1. Considerații generale	220
154. Consecințe posibile.....	220
155. Plan	221
§2. Nulitatea actului juridic civil	221
A. Cauze de nulitate.....	221
156. Nerespectarea regulilor privitoare la capacitatea de folosință.....	221
157. Nerespectarea regulilor privitoare la capacitatea de exercițiu.....	223
B. Regimul nulității relative	224
158. Caracteristici generale și particulare.....	224
Capitolul V. Ocrotirea persoanei fizice	229
Secțiunea I. Aspecte generale: noțiune, forme și reguli comune	229
159. Noțiune	229
160. Formele ocrotirii persoanei fizice.....	230
161. Principiile ocrotirii persoanei fizice.....	233
Secțiunea a II-a. Ocrotirea părintească: noțiune, sediul materiei, principii, conținut, sancțiuni.....	234
162. Noțiunea ocrotirii părintești.....	234
163. Sediul materiei.....	234
164. Principiile ocrotirii părintești.....	235

165. Conținutul ocrotirii părintești	238
166. Răspunderea părinților. Sancțiuni.....	240
Secțiunea a III-a. Tutela minorului.....	241
§1. Aspecte generale.....	241
167. Noțiuni	241
168. Sediul materiei.....	241
169. Caractere juridice.....	241
170. Supravegherea exercitării tutelei. Consiliul de familie.....	243
171. Cazurile de instituire a tutelei minorului	246
§2. Desemnarea și numirea tutorelui	246
172. Distincția dintre desemnarea tutorelui și numirea acestuia ...	246
173. Desemnarea tutorelui. Regim juridic	246
174. Numirea tutorelui. Regim juridic.....	247
§3. Conținutul sarcinii tutelei. Răspunderea tutorelui	249
175. Conținutul tutelei minorului	249
176. Răspunderea tutorelui. Sancțiuni	251
§4. Încetarea tutelei minorului și încetarea funcției tutorelui	253
177. Distincția dintre încetarea tutelei și încetarea funcției tutorelui.....	253
178. Încetarea tutelei minorului.....	253
179. Încetarea funcției tutorelui.....	253
180. Obligațiile tutorelui sau ale moștenitorilor săi.....	254
Secțiunea a IV-a. Tutela specială	254
§1. Aspecte generale.....	254
181. Noțiune și caractere juridice	254
182. Sediul materiei.....	255
§2. Instituirea tutelei speciale	255
183. Condițiile tutelei speciale	255
184. Procedura de instituire a tutelei speciale	256
185. Numirea tutorelui.....	260
§3. Efectele și conținutul măsurii de ocrotire a tutelei speciale.....	261
186. Aplicarea regimului lipsei capacității de exercițiu. Particularități.....	261
187. Regimul actelor juridice încheiate de către cel ocrotit înaintea instituirii tutelei speciale	263
188. Conținutul tutelei speciale	264
§4. Încetarea tutelei speciale și încetarea funcției tutorelui	265
189. Încetarea tutelei speciale.....	265
190. Încetarea funcției tutorelui.....	266
Secțiunea a V-a. Consilierea judiciară.....	266
§1. Aspecte generale.....	266
191. Noțiuni	266
192. Sediul materiei.....	267

§2. Particularități ale consilierii judiciare față de tutela specială	267
193. Particularități privind condițiile de instituire	267
194. Particularități privind efectele.....	269
Secțiunea a VI-a. Curatela	270
§1. Aspecte generale.....	270
195. Noțiune și delimitare	270
196. Sediul materiei.....	271
§2. Cazuri și procedură de instituire	271
197. Cazurile de instituire a curatelei	271
198. Procedura de instituire a curatelei.....	271
§3. Conținutul curatelei	272
199. Conținutul curatelei	272
§4. Încetarea curatelei și încetarea funcției curatorului	272
200. Încetarea curatelei.....	272
201. Încetarea funcției curatorului.....	273
Secțiunea a VII-a. Mandatul de ocrotire.....	274
§1. Aspecte generale.....	274
202. Noțiune și ipoteze de aplicare.....	274
203. Particularități privind caracterele juridice	275
204. Sediul materiei.....	276
§2. Condiții speciale de validitate.....	277
205. Capacitatea părților.....	277
206. Forma <i>ad validitatem</i>	278
§3. Încuviințarea mandatului de ocrotire	279
207. Încuviințarea judiciară a mandatului de ocrotire	279
§4. Efecte specifice.....	280
208. Eficacitatea mandatului de ocrotire între părți și față de terți	280
209. Neafectarea capacității de exercițiu a celui ocrotit	281
210. Conținut	282
211. Regimul actelor încheiate de către persoana ocrotită	283
§5. Încetarea mandatului de ocrotire	286
212. Cazuri de încetare a mandatului de ocrotire	286
213. Obligațiile mandatarului sau ale moștenitorilor săi la încetarea mandatului de ocrotire	290
Secțiunea a VIII-a. Asistența la încheierea actelor juridice.....	290
214. Noțiune	290
215. Sediul materiei.....	290
216. Condiții de instituire și efecte.....	291
217. Încetarea asistenței la încheierea actelor juridice	293

Titlul II. Persoana juridică	295
Capitolul I. Noțiunea, istoricul și rolul persoanei juridice.....	295
Secțiunea I. Noțiunea persoanei juridice	295
§1. Generalități	295
218. Definiție și terminologie.....	295
219. Fundamentul persoanei juridice.....	305
§2. Sediul materiei. Cadrul legislativ	313
220. <i>Sedes generalis</i>	313
221. <i>Sedes specialis</i>	315
222. Legea aplicabilă persoanei juridice	316
§3. Clasificarea persoanelor juridice	318
A. Enumerarea persoanelor juridice	318
223. Necesitatea enumerării categoriilor de persoane juridice	318
224. Persoanele juridice de drept privat	320
225. Persoanele juridice de drept public.....	322
B. Clasificarea persoanelor juridice.....	326
226. Criterii de clasificare și categoriile corespunzătoare de persoane juridice	326
227. Persoane juridice private și persoane juridice de stat sau ale unităților administrativ-teritoriale	327
228. Persoane juridice cu scop lucrativ și persoane juridice fără scop lucrativ.....	330
229. Persoane juridice principale și persoane juridice conexe	333
230. Persoane juridice române și persoane juridice străine.....	333
§4. Elementele constitutive ale persoanei juridice	335
A. Enumerarea elementelor constitutive.....	335
231. Datele problemei.....	335
232. Dispozițiile art. 187 din Codul civil	335
233. Alte dispoziții legale privind elementele constitutive ale persoanei juridice	336
B. Analiza elementelor constitutive.....	338
234. Caracteristicile elementelor constitutive.....	338
235. Conținutul elementelor constitutive ale persoanei juridice....	340
236. Importanța juridică a elementelor constitutive	358
Secțiunea a II-a. Istoricul persoanei juridice	359
237. Precizări prealabile	359
238. Dreptul roman.....	361
239. Vechiul drept (dreptul medieval).....	362
240. Dreptul modern.....	364
Secțiunea a III-a. Rolul persoanei juridice	366
241. Rolul persoanelor juridice cu scop lucrativ	366
242. Rolul persoanelor juridice fără scop lucrativ.....	367

Capitolul II. Identificarea persoanei juridice	369
Secțiunea I. Considerații generale	369
§1. Noțiunea identificării persoanei juridice	369
243. Definiție și terminologie	369
244. Importanța juridică	370
§2. Mijloacele de identificare a persoanei juridice	372
245. <i>Sedes materiae</i>	372
246. Enumerarea mijloacelor de identificare a persoanei juridice	374
247. Clasificarea mijloacelor de identificare	374
§3. Natura juridică și ocrotirea atributelor de identificare	376
248. Natura juridică	376
249. Ocrotirea atributelor de identificare a persoanei juridice	377
Secțiunea a II-a. Denumirea și sediul persoanei juridice	378
§1. Denumirea persoanei juridice	378
250. Definiție și terminologie	378
251. Conținutul dreptului la denumire	380
252. Stabilire și schimbare	381
253. Dovada denumirii	384
§2. Sediul persoanei juridice	385
254. Definiție și terminologie	385
255. Clasificare	387
256. Conținutul dreptului la sediu	390
257. Stabilire și schimbare	391
258. Dovada sediului	392
Secțiunea a III-a. Alte atribute de identificare	393
259. Problema altor atribute de identificare	393
§1. Naționalitatea. Contul bancar. Codul unic de înregistrare	393
260. Naționalitatea persoanei juridice	393
261. Contul bancar al persoanei juridice	395
262. Codul de identificare fiscală	396
263. Codul unic de înregistrare	396
264. Numărul de înregistrare în registre specializate	397
§2. Firma și marca	397
265. Firma	397
266. Emblema sau stema	398
267. Marca	399
§3. Telefon, telex, fax, e-mail, website	400
268. Regim juridic	400

Capitolul III. Înființarea persoanei juridice	401
Secțiunea I. Aspecte generale.....	401
§1. Noțiunea și rolul statului în înființarea persoanelor juridice.....	401
269. Noțiunea înființării persoanei juridice	401
270. Rolul statului în înființarea persoanelor juridice	403
§2. Reglementarea înființării persoanelor juridice	405
271. Reglementarea generală. Prevederile art. 194 din Codul civil	405
272. Reglementarea specială a înființării persoanelor juridice.....	406
Secțiunea a II-a. Conținutul modurilor de înființare.....	407
§1. Conținutul înființării prin actul de înființare (de dispoziție) al organului (public) competent.....	407
273. Ce se înțelege prin „actul de înființare al organului competent”?	407
274. Domeniul de aplicare a modului de înființare „prin actul de înființare al organului competent”	408
§2. Conținutul modului de înființare „prin actul de înființare autorizat”	410
275. Domeniul de aplicare a acestui mod de înființare.....	410
276. Componentele modului de înființare „prin actul de înființare autorizat”	411
§3. Conținutul modului de înființare „printr-un alt mod prevăzut de lege”	414
277. Domeniul actual de aplicare a acestui mod de înființare	414
Secțiunea a III-a. Nulitatea persoanei juridice.....	415
278. Noțiunea de „nulitate” a persoanei juridice	415
279. Cauze de nulitate	417
280. Regimul nulității	420
281. Efectele nulității.....	421
Secțiunea a IV-a. Înregistrarea persoanei juridice.....	422
282. Noțiuni generale	422
283. Modalități de înregistrare.....	423
284. Lipsa înregistrării. Sancțiuni.....	426
Capitolul IV. Capacitatea civilă a persoanei juridice.....	429
Secțiunea I. Aspecte generale ale capacității persoanei juridice	429
§1. Corelația capacității civile a persoanei juridice cu capacitatea de drept (juridică) a acesteia	429
285. Noțiunile de „capacitate juridică” și „capacitate civilă” aplicate persoanei juridice și corelația dintre ele	429

286. Vocația capacității civile a persoanei juridice	432
§2. Structura capacității civile a persoanei juridice	433
287. Elemente	433
288. Capacitatea de folosință a persoanei juridice.....	434
289. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice.....	434
290. Aspecte de drept intertemporal.....	434
Secțiunea a II-a. Capacitatea de folosință a persoanei juridice.....	436
§1. Generalități	436
291. Definiție și terminologie	436
292. <i>Sedes materiae</i>	438
293. Caractere juridice.....	439
§2. Începutul capacității de folosință a persoanei juridice.....	441
A. Cadrul legislativ	441
294. Precizări terminologice	441
295. Prevederile de principiu ale art. 205 din Codul civil	443
296. Dispoziții speciale privind începutul capacității de folosință a persoanei juridice	444
297. Tipuri de capacități de folosință	446
B. Începutul capacității de folosință depline.....	448
298. Determinarea începutului capacității de folosință pe categorii de persoane juridice	448
C. Începutul capacității de folosință anticipate.....	450
299. Determinarea începutului capacității de folosință anticipate potrivit art. 205 alin. (3) din Codul civil. Regula.....	450
300. Începutul capacității de folosință anticipate potrivit art. 208 din Codul civil. Excepția	451
D. Începutul capacității de folosință reziduale	453
301. Determinarea începutului capacității de folosință reziduale	453
§3. Conținutul capacității de folosință a persoanei juridice.....	455
A. Aspecte generale.....	455
302. Conținutul capacității de folosință anticipate	455
303. Conținutul capacității de folosință depline a persoanei juridice	456
304. Conținutul capacității de folosință reziduale	459
B. Specialitatea capacității de folosință.....	459
305. Determinarea sferei specialității capacității de folosință a persoanei juridice	459
306. Conținutul regulii specialității capacității de folosință a persoanei juridice fără scop patrimonial	461
§4. Încetarea capacității de folosință a persoanei juridice	462
307. Încetarea capacității de folosință anticipate a persoanei juridice	462

308. Încetarea capacității de folosință depline a persoanei juridice	463
309. Încetarea capacității de folosință reziduale a persoanei juridice	463
§5. Sancțiunea nerespectării regulilor privind capacitatea de folosință a persoanei juridice	464
310. Sancțiuni civile. Nulitatea absolută a actului juridic civil.....	464
311. Alte sancțiuni.....	466
Secțiunea a III-a. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice	467
§1. Generalități	467
312. Definiție și terminologie.....	467
313. <i>Sedes materiae</i>	469
314. Niveluri de reglementare în materie de societăți	474
315. Specific	476
§2. Începutul capacității de exercițiu a persoanei juridice.....	478
316. Principii	478
317. Prevederile art. 209 și 210 din Codul civil	479
318. Data dobândirii capacității de exercițiu anticipate.....	480
319. Data dobândirii capacității de exercițiu depline	480
320. Data dobândirii capacității de exercițiu reziduale.....	481
§3. Conținutul capacității de exercițiu a persoanei juridice.....	482
321. Limitele conținutului capacității de exercițiu	482
322. Principiile/regulile principale ale realizării conținutului capacității de exercițiu a persoanei juridice	488
323. Puterea de reprezentare.....	500
324. Încheierea de acte juridice	504
325. Răspunderea persoanelor juridice de drept public.....	506
§4. Încetarea capacității de exercițiu a persoanei juridice	509
326. Încetarea capacității de exercițiu anticipate.....	509
327. Încetarea capacității de exercițiu depline.....	509
§5. Consecințele juridice ale nerespectării regulilor privind capacitatea de exercițiu a persoanei juridice	510
328. Sancțiuni civile. Nulitatea relativă și inopozabilitatea.....	510
329. Alte sancțiuni.....	511
Capitolul V. Reorganizarea persoanei juridice.....	512
Secțiunea I. Noțiunea reorganizării persoanei juridice.....	512
330. Definiție și terminologie.....	512
331. <i>Sedes materiae</i>	515
332. Necesitatea reorganizării persoanelor juridice.....	516

333. Competența de a decide reorganizarea. Principiul simetriei juridice	517
Secțiunea a II-a. Formele reorganizării persoanei juridice	518
334. Enumerarea și clasificarea formelor reorganizării	518
335. Fuziunea	519
336. Divizarea	521
337. Transformarea	523
Secțiunea a III-a. Efectele reorganizării persoanei juridice	526
§1. Prezentare generală	526
338. Enumerare și clasificare	526
339. Reglementare	527
340. Data producerii efectelor reorganizării	528
§2. Analiza efectelor de drept civil ale reorganizării	531
341. Efecte creatoare, modificatoare și extinctive	531
342. Efecte translativ	533
343. Cesiunea și repartizarea contractelor	535
344. Răspunderea patrimonială a persoanelor juridice reorganizate sau rezultate din reorganizare	538
Capitolul VI. Încetarea persoanei juridice	541
Secțiunea I. Aspecte generale	541
§1. Noțiunea „încetării persoanei juridice”	541
345. Definiție și terminologie	541
346. <i>Sedes materiae</i>	542
347. Corelarea cu reorganizarea persoanei juridice	543
§2. Modurile de încetare a persoanei juridice	544
348. Enumerarea modurilor de încetare	544
349. Clasificarea modurilor de încetare	544
Secțiunea a II-a. Dizolvarea persoanelor juridice	545
§1. Generalități	545
350. Definiție și terminologie	545
351. Competența de a decide dizolvarea	546
§2. Cauzele de dizolvare	547
A. Cadrul legislativ	547
352. Cauzele (cazurile) de dizolvare prevăzute de Codul civil	547
353. Cauzele de dizolvare prevăzute de legi speciale	548
B. Clasificarea cauzelor de dizolvare	550
354. Criterii de clasificare și cauze de dizolvare corespunzătoare	550
§3. Efectele dizolvării. Lichidarea	553
A. Prezentare generală	553
355. Caracterizarea generală a efectelor dizolvării	553
356. Efectul esențial al dizolvării – lichidarea persoanei juridice	554

357. Opoziții	555
B. Lichidarea	556
358. Definiție și terminologie	556
359. Capacitatea civilă a persoanei juridice pe durata lichidării	558
360. Procedura de lichidare	559
361. Transmisiunea activului net	561
362. Data producerii efectelor lichidării	563
Secțiunea a III-a. Desființarea și radierea persoanelor juridice	564
363. Definiție și terminologie	564
364. Efectele încetării	564

Capitolul VII. Statul și unitățile administrativ-teritoriale

ca subiecte de drept civil..... 566

Secțiunea I. Regimul autonom al statului și unităților

administrativ-teritoriale..... 566

§1. Generalități

A. Personalitatea juridică a statului

365. Precizări prealabile

366. Statul – subiect de drept în general.....

367. Specificul personalității juridice statale. Calitatea de subiect de drept a statului român.....

B. Personalitatea juridică a unităților administrativ-teritoriale.....

368. Unitățile administrativ-teritoriale – subiecte de drept în general.....

§2. Plan de studiu. Precizări terminologice

369. Plan

370. Precizări terminologice.....

Secțiunea a II-a. Statul român ca subiect de drept civil.....

§1. Capacitatea civilă a statului român

371. Precizări prealabile

372. Capacitatea de folosință.....

373. Capacitatea de exercițiu. Modalitățile de participare la circuitul civil a statului român

§2. Cazuri în care statul apare ca subiect de drept civil.....

374. Precizări prealabile

375. Domeniul raporturilor reale

376. Domeniul raporturilor obligaționale

§3. Cazuri în care statul apare ca subiect de drept civil în domeniul comerțului internațional.....

377. Precizări prealabile

378. Cazuri

Secțiunea a III-a. Unitățile administrativ-teritoriale ca subiecte de drept civil.....	601
§1. Capacitatea civilă a unităților administrativ-teritoriale	601
379. Precizări prealabile	601
380. Capacitatea de folosință.....	602
381. Capacitatea de exercițiu.....	609
§2. Unele probleme speciale privind personalitatea juridică a unor autorități sau entități locale.....	623
382. Problema calității de persoană juridică a sectoarelor municipiului București.....	623
383. Problema calității de persoană juridică a autorităților administrației publice locale	626
Bibliografie selectivă	631
Index	669

Titlul I

Persoana fizică

Capitolul I

Noțiunea, rolul și reglementarea persoanei fizice

Secțiunea I. Noțiunea persoanei fizice și rolul acesteia în sistemul de drept

1. Noțiunea persoanei fizice

Conform art. 2 alin. (1) C.civ., acest act normativ – și, prin extensie, dreptul civil, căruia Codul civil îi servește ca principal izvor – reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil. Sfera acestor subiecte este explicitată de art. 25 alin. (1) C.civ. ca înglobând persoanele fizice și persoanele juridice. Din aceste dispoziții se conturează, astfel, definiția persoanelor, în general, din perspectiva dreptului civil: entități naturale sau fictive (juridice) care, fiind înzestrate de dreptul obiectiv cu personalitate juridică, participă la raporturile juridice.

În sfera subiectelor astfel definite, rolul principal revine, neîndoielnic, persoanei fizice, atât cantitativ, cât și prin prisma finalității sistemului de drept civil, respectiv ocrotirea și promovarea unor valori umane fundamentale – demnitatea, libertatea, egalitatea etc.¹. Potrivit art. 25 alin. (2) C.civ., persoana fizică este „*omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile*”. Etimologic, termenul „persoană” provine din latinescul „*persona*”, care, în teatrul antic, desemna masca purtată de actor². Această origine conceptuală este sugestivă pentru relația dintre realitatea biologică și socială a existenței omului și proiectarea acestei realități în planul abstract al raporturilor juridice. Dreptul obiectiv este cel care recunoaște oamenilor – fie individual, fie în forma structurilor colective și voluntare pe care aceștia le creează – *personalitatea juridică*, adică aptitudinea de a fi subiect de drept, participant în raporturile juridice, căruia regulile de drept îi atribuie prero-

¹ Pentru caracterul finalist al dreptului civil, a se vedea *M. Nicolae*, *Drept civil. Teoria generală*, vol. I, Ed. Solomon, București, 2016, pp. 19-20. În sensul că la temelia dreptului în general și a dreptului privat în special se găsesc individul și dreptul (subiectiv) individual, a se vedea și *V. Bîcu*, în *M. Nicolae* (coord.), *V. Bîcu, G.-Al. Ilie, R. Rizioiu, Drept civil. Persoanele*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 26.

² *V. Bîcu*, op. cit., p. 25; *E. Chelaru, M. Chelaru*, *Drept civil. Persoanele*, ed. a 6-a, Ed. C.H. Beck, București, 2023, p. 1.

gative și îndatoriri³. Personalitatea juridică este, deci, „masca” pe care oamenii și colectivitățile pe care aceștia le formează o poartă în planul raporturilor juridice.

Personalitatea juridică, în acest înțeles, nu este susceptibilă de vreo gradație, adică nu poate fi mai restrânsă sau mai extinsă. Ea fie este recunoscută omului sau colectivității, fie – împrejurare posibilă doar în cazul celor din urmă, dacă nu întrunesc cerințele legale pentru a constitui o persoană juridică – nu este recunoscută, cu urmarea că, de principiu, respectiva entitate nu va putea participa în raporturi juridice. Oricât de multe sau oricât de puține drepturi ori obligații ar putea avea o entitate, ea are personalitate juridică prin simpla împrejurare că dreptul obiectiv îi recunoaște aptitudinea de a fi subiect în raporturi juridice. Astfel cum va rezulta din studiul capacității civile, doar aceasta, iar nu personalitatea juridică, poate fi mai extinsă sau mai restrânsă. Așadar, de exemplu, un major și un minor de 12 ani au aceeași personalitate juridică prin simplul fapt că ambilor li se recunoaște calitatea de subiecte de drept civil, însă capacitatea lor civilă – sfera prerogativelor și îndatoririlor pe care le pot avea și modalitatea de dobândire, exercitare sau executare a acestora – este diferită (de exemplu, spre deosebire de major, minorul în vârstă de 12 ani nu poate, nici chiar prin reprezentant sau cu vreo încuviințare, să doneze bunurile sale, cu excepția darurilor obișnuite, potrivite cu starea sa materială, și nici să garanteze obligațiile altei persoane). O fundație – persoană juridică fără scop lucrativ – constituită potrivit legii va avea, și ea, personalitate juridică exact ca majorul și minorul menționați, dar va avea o capacitate cu un conținut diferit (de exemplu, conform art. 206 C.civ., o astfel de persoană juridică nu poate să aibă drepturi și obligații care, potrivit legii sau naturii lor, nu pot aparține decât unei persoane fizice și nu poate să încheie acte care excedează scopul nelucrativ al unei fundații).

În concluzie, persoana fizică este omul (individul), înzestrat de dreptul obiectiv cu personalitate juridică și privit, în consecință, ca participant în raporturi juridice, deci ca titular de prerogative și îndatoriri juridice.

2. Toți oamenii sunt persoane fizice

Poate părea tautologică afirmația că orice om este o persoană fizică. Această aparență este însă consecința unei concepții contemporane despre oameni: aceștia trebuie să se bucure, în condiții de egalitate, de participarea la viața juridică, având deci drepturi și obligații, ca subiecte de drept. Condiția juridică a oamenilor nu a fost însă aceeași în toate epocile și pentru toți indivizii. Dimpotrivă, pentru cea mai mare parte din istoria omenirii, participarea la viața juridică a fost rezervată doar anumitor oameni, alții fiind reduși la o condiție juridică inferioară, fiind tratați ca bunuri sau asimilați acestora, deci – în esență – ca obiecte ale

³ E. Chelaru, M. Chelaru, op. cit., p. 5.

Capitolul VI

Încetarea persoanei juridice

Secțiunea I. Aspecte generale

§1. Noțiunea „încetării persoanei juridice”

345. Definiție și terminologie

Deși nu este definită în mod expres de lege, „încetarea persoanei juridice” reprezintă acea instituție juridică prin intermediul căreia ființa persoanei juridice înseși dispare. Ca orice concept „construit”, persoana juridică are un început¹, dar are și un sfârșit². Cu toate că persoana juridică are potențialul de a supraviețui duratei limitate de viață a unei ființe umane³, nu înseamnă că durata sa de existență este nelimitată⁴. Este însă specific persoanei juridice să beneficieze de o durată care stă sub semnul unui act juridic⁵. În primul rând, fondatorii persoanei

¹ A se vedea *supra*, nr. 269.

² Dispariția persoanei juridice ar trebui să fie determinată de dispariția oricăruia dintre cele trei elemente constitutive. Deși afirmația este, în principiu, adevărată, cazurile de încetare presupun anumite detalieri. Astfel, moartea fondatorilor nu conduce la dispariția persoanei juridice decât atunci când locul lor nu este luat de succesori. La fel, pierderea activului patrimonial nu conduce la stingere decât atunci când el nu este reîntregit sau când nu este ajustat printr-o reducere de capital social. Pare că numai scopul este imuabil, iar atingerea sa duce la încetarea persoanei juridice (pentru această opinie, tributară concepției germane a patrimoniului de afecțiune, a se vedea *G.P. Petrescu*, op. cit., pp. 125-126), dar și aici se poate defini un scop nou.

³ A se vedea *supra*, nr. 218.

⁴ Fondatorii persoanei juridice (sau organele de conducere) pot solicita oricând încetarea acesteia [art. 245 lit. d) C.civ.]. Pentru situația societăților cu personalitate juridică, a se vedea *S. Bodu*, *Tratat de drept societar*, vol. I, Ed. Rosetti International, București, 2014, p. 91. Se poate discuta dacă nu cumva (anumite) persoane juridice de drept public beneficiază de o durată nelimitată. Este vorba despre statul român și structurile sale de guvernare (republicane), care nu pot face nici măcar obiectul revizuirii constituționale (pentru detalii, a se vedea *E.S. Tănăsescu*, *Comentariu sub art. 152*, în I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Constituția României. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 1456-1463). Deși normele juridice par a indica o existență perpetuă, istoria relevă, și în aceste cazuri, situații de încetare a persoanei juridice, chiar dacă durata unor asemenea persoane este extrem de lungă în timp. Ideea perpetuității existenței persoanei juridice își are originea în teoriile dreptului canonic medieval, care identificau Biserica (*corpus mysticum Dei*) cu divinitatea, care este nemuritoare. A se vedea *E.H. Kantorowicz*, *Cele două corpuri ale regelui*, Ed. Polirom, Iași, 2014, p. 189.

⁵ Spre deosebire de persoana fizică, a cărei durată ține de un fapt juridic *stricto sensu*. Nici hotărârea de declarare a morții (a se vedea *supra*, nr. 118), nici (fostele) hotărâri penale de condamnare la pedeapsa capitală nu constituiau decât acte declarative, respectiv preparatorii,

juridice pot fixa o *durată fixă* (determinată⁶ sau determinabilă⁷) prin chiar dispozițiile actului constitutiv⁸. În cazul în care nu se stabilește o durată fixă, legea instituie o normă supletivă privind *durata nedeterminată*⁹.

Față de precizările terminologice de mai sus, rezultă că *încetarea persoanei juridice* constă în sfârșitul subiectului de drept¹⁰ prin dispariția personalității sale (juridice) [art. 251 C.civ.], cu consecința încetării capacității sale juridice [art. 248 alin. (2) C.civ.]. După încetare, persoana juridică nu mai există din punct de vedere juridic¹¹, ea nu mai reprezintă un subiect de drept.

346. *Sedes materiae*

Sediul materiei încetării persoanei juridice este (și el) organizat pe mai multe niveluri. Astfel, *dispoziția de principiu* este conținută de art. 244 C.civ., care enunță (și enumeră) modalitățile de încetare generice. Acest text constituie „cheia de boltă” a întregii reglementări, restul normelor venind doar să detalieze cu privire la procedurile și la efectele fiecărei modalități de încetare. Tot o *normă de principiu* cu aplicare generală privește (unele) efecte ale încetării [art. 251 C.civ.].

Avem, așadar, la următorul nivel normativ, *dispoziții de detaliu* cu privire la modurile de încetare. Deși conțin doar detalieri ale textului de principiu, ele au tot vocație generală pentru fiecare mod de încetare în parte. În cadrul acestor *norme generale*, găsim texte care detaliază cu privire la anumite moduri specifice

ale unui fapt juridic. Poate că paralela cea mai semnificativă poate fi făcută cu decizia de sinucidere a persoanei fizice, doar că această decizie individuală nu îmbracă forma unui act juridic (sau reprezintă un act juridic nul absolut pentru cauză imorală).

⁶ Caracterul (strict) determinat derivă din principiul forței obligatorii a actului juridic [art. 1.270 alin. (1) C.civ.]. De vreme ce fondatorii au precizat în actul constitutiv o anumită perioadă de existență a persoanei juridice, tot ei (sau organul de conducere relevant) vor trebui să modifice această limitare [art. 1.270 alin. (2) C.civ.].

⁷ Caracterul fix(at) al duratei (poate) ține de unul dintre elementele esențiale ale persoanei juridice – scopul acesteia [art. 187 C.civ.]. Dacă acel scop poate fi atins într-o durată de timp determinabilă, durata societății va fi determinată de acel moment al atingerii scopului [art. 245 lit. b) C.civ.].

⁸ Este de remarcat faptul că actul constitutiv al persoanelor juridice de drept privat trebuie să includă, de regulă, ca element obligatoriu, mențiuni privind durata persoanei juridice.

⁹ O vie dispută a existat în materia societăților cu personalitate juridică supuse înregistrării în registrul comerțului. A existat o practică neunitară la nivelul diferitelor oficii ale registrului comerțului din țară cu privire la modalitatea corectă de menționare a duratei societății în actul constitutiv. Aceste practici diferite au determinat legiuitorul să adopte o soluție de unificare legislativă, precizând în art. 1.885 alin. (1) C.civ. faptul că societatea se constituie pe durată nedeterminată. Pentru a sublinia caracterul unificator al acestei dispoziții generale, s-a precizat și că menționarea în actul constitutiv a unei durate nelimitate trebuie interpretată în sensul desemnării acestei durate ca fiind nedeterminată [art. 137 LPA].

¹⁰ A se vedea *Beleiu*, Persoanele, 1987, p. 313.

¹¹ Și, cum existența sa este doar o consecință a recunoașterii juridice, înseamnă că încetează cu totul să existe.